DOMSTOLENS DOM
27. september 1988 *

I sag 313/86,

angående en anmodning, som commission de première instance de sécurité sociale des Alpes-Maritimes i medfør af EØF-Traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag

O. Lenoir

mod

Caisse d'allocations familiales des Alpes-Maritimes,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 77 i Rådets forordning nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6, bilag I),

har

DOMSTOLEN,

sammensat af præsidenten Mackenzie Stuart, afdelingsformændene O. Due, J. C. Moitinho de Almeida og G. C. Rodríguez Iglesias, dommerne T. Koopmans, U. Everling, Y. Galmot, C. N. Kakouris og T. F. O'Higgins,

generaladvokat: Sir Gordon Slynn
justitssekretær: fuldmægtig D. Louterman

* Processprog: Fransk.

efter at der er afgivet indlæg af:

— den franske regering ved G. Guillaume som befuldmægtiget, C. Chavance som assisterende befuldmægtiget og E. Belliard som befuldmægtiget under skriftvekslingen og af C. Chavance som befuldmægtiget under de mundtlige forhandlinger den 13. januar og den 25. maj 1988,

— den italienske regering ved avvocato dello Stato P. G. Ferri som befuldmægtiget under skriftvekslingen og de mundtlige forhandlinger den 13. januar og den 25. maj 1988,

— Forbundsrepublikken Tysklands regering ved Seidel som regeringens befuldmægtigede med henblik på retsforhandlingerne for Domstolen i forbindelse med besvarelsen af Domstolens spørgsmål efter genåbningen af den mundtlige forhandling,

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved J. Griesmar som befuldmægtiget under skriftvekslingen og de mundtlige forhandlinger den 13. januar og den 25. maj 1988,

på grundlag af retsmøderapporten og efter mundtlig forhandling den 13. januar 1988,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 23. februar 1988,

på grundlag af den supplerende retsmøderapport og efter genåbningen af den mundtlige forhandling den 25. maj 1988,

og efter at generaladvokaten atter har fremsat forslag til afgørelse den 28. juni 1988,

afsagt følgende

Dom

1 Ved dom af 21. oktober 1986, indgået til Domstolen den 15. december s.å., har Tribunal des affaires de sécurité sociale des Alpes-Maritimes i medfør af EØF-Traktatens artikel 177 forelagt et præjudicielt spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 77 i Rådets forordning nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fælllesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6, bilag I).

2 Spørgsmålet er blevet rejst under en sag anlagt af O. Lenoir, sagsøger i hovedsagen, mod Caisse d'allocations familiales des Alpes-Maritimes, sagsøgte i hovedsagen (herefter benævnt »CAF«), til prøvelse af en afgørelse truffet af CAF den 10. november 1984 om at indstille udbetalingen til Lenoir af ydelser til skolesøgende børn (»rentrée scolaire«) og til husstande med kun én lønindkomst (»salaire unique«) samt at kræve tilbagebetaling af de ydelsesbeløb, han med urette havde oppebåret siden juni 1983, da han tog bopæl i Det Forenede Kongerige.

3 Det fremgår af forelæggelsesdommen og af sagens akter, at Lenoir, der er fransk statsborger, modtager alderspension i henhold til fransk lov og opfylder betingelserne for udbetaling i Frankrig af ydelser til skolesøgende børn og til husstande med kun én lønindkomst. Sidstnævnte ydelse er som sådan ophævet med virkning fra 1. januar 1978, idet denne ydelse samt andre fordele er sammenlagt under betegnelsen supplerende familieydelser (»complément familial«); den udbetales dog fortsat til tidligere modtagere i henhold til princippet om velerhververede rettigheder.

4 I juni 1983 flyttede Lenoir fra Frankrig til Det Forenede Kongerige. Indtil 1984 oppebar han fortsat ydelser til skolesøgende børn og til husstande med kun én lønindkomst. Udbetalingen blev ophævet ved CAF's ovennævnte afgørelse af 10. november 1984, idet det anførtes, at hans ret til familieydelser, da han ikke længere havde bopæl i Frankrig, nu alene omfattede »børnetilskud« i ordets egentlige

forstand, men derimod ikke ydelser til skolesøgende børn og til husstande med kun én lønindkomst, der ifølge fransk lovgivning, hvis anvendelse i den foreliggende sag ikke bestrides, kun kan udbetales til pensionister, som med deres familiemedlemmer har bopæl på Den Franske Republiks område.

5 Lenoir påklagede afgørelsen til den sociale ankeinstans, commission de recours gracieux de la CAF, der afviste klagen med den begrundelse, at det ikke var i strid med artikel 77 i forordning nr. 1408/71 at begrænse udbetalingen af de nævnte ydelser til personer med bopæl på fransk område. Ankeinstansen fulgte således fortolkningen i henhold til et internt administrativt cirkulære (Guide des prestations), hvorefter artikel 77, stk. 2, i ovennævnte forordning kun vedrører egentlige »børnetilskud« og ikke de øvrige »familieydelser«.

6 Den 28. juni 1985 anlagde Lenoir sag ved tribunal des affaires de sécurité sociale des Alpes-Maritimes til prøvelse af ovennævnte afgørelse; da retten fandt, at det for at afgøre tvisten var nødvendigt at fortolke artikel 77 i forordning nr. 1408/71, udsatte den sagen på Domstolens besvarelse af følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal artikel 77 i forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 fortolkes således, at modtagere af familieydelser, som er statsborgere i én medlemsstat, og som er bosat på en anden medlemsstats område, alene har ret til 'børnetilskud' fra deres hjemlands sociale organer, men derimod ikke til andre familieydelser, herunder navnlig ydelser til skolesøgende børn og supplerende familieydelser?«

7 Vedrørende de faktiske omstændigheder i hovedsagen, de anfægtede fællesskabsretlige og nationale bestemmelser, retsforhandlingernes forløb og parternes indlæg for Domstolen henvises til retsmøderapporten. Disse omstændigheder omtales derfor kun i det følgende, såfremt det på de enkelte punkter er nødvendigt for forståelsen af Domstolens argumentation.

8 Med det forelagte spørgsmål ønsker den nationale ret afgjort, om udtrykket »familieydelser« i artikel 77 i forordning nr. 1408/71, således som bestemmelsen er affattet i bilag I til forordning nr. 2001/83 (herefter benævnt »forordning nr. 1408/71«), skal fortolkes således, at det alene omfatter »børnetilskud« i egentlig forstand, eller om det ligeledes omfatter andre familieydelser, så som de i fransk lovgivning hjemlede ydelser til skolesøgende børn og til husstande med kun én lønindkomst.

9 Med henblik på besvarelsen af det forelagte spørgsmål bemærkes, at ifølge definitionerne i artikel 1, litra u), i forordning nr. 1408/71 »betyder udtrykket 'familieydelser' alle natural- eller kontantydelser, der tager sigte på udligning af forsørgerbyrder«, mens udtrykket »børnetilskud« betyder »periodiske kontantydelser, såfremt ydelsen af disse udelukkende afhænger af antallet af familiemedlemmer og eventuelt af disses alder.«

10 Artikel 77, stk. 1, i ovennævnte forordning bestemmer imidlertid: »Ved udtrykket 'ydelser' forstås i denne artikel børnetilskud til personer, der modtager pension eller rente...«. Der gives således her en definition på »ydelser« i denne bestemmelses forstand, som svarer til definitionen på »børnetilskud« i forordningens artikel 1, som i litra u), ii), definerer børnetilskud udelukkende på grundlag af antallet af familiemedlemmer og eventuelt af disses alder.

11 Den nationale rets spørgsmål skal derfor besvares med, at ordlyden af artikel 77 i forordning nr. 1408/71, som affattet ved bilag I til Rådets forordning nr. 2001/83 af 2. juni 1983, skal fortolkes således, at modtagere af familieydelser, som er statsborgere i en medlemsstat og bosiddende på en anden medlemsstats område, alene har ret til udbetaling af børnetilskud fra deres hjemlands sociale organer, men derimod ikke til udbetaling af andre familieydelser, herunder navnlig de i den franske lovgivning hjemlede ydelser til skolesøgende børn (»rentrée scolaire«) og til husstande med kun én lønindkomst (»salaire unique«).

12 Ifølge Den Italienske Republiks regering gør en sådan fortolkning bestemmelsen uvirksom, idet bestemmelsen herved er uforenelig med EØF-Traktatens artikler 48 og 51, da den i så fald indebærer en forskelsbehandling af pensionister, som, efter

at de er blevet pensioneret, tager bopæl på en anden medlemsstats område, og som derved afskæres fra fortsat at oppebære andre familieydelser end egentlige børnetilskud, hvilket derimod skulle være muligt ifølge artikel 77, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71.

13 Dette argument kan ikke lægges til grund. Som Domstolen har fastslået i dom af 15. januar 1986 (Pinna, 41/84, Sml. s. 1), forudsætter Traktatens artikel 51 en samordning af medlemsstatenes lovgivning og ikke en harmonisering. Artikel 51 er derfor ikke til hinder for, at der gælder forskellige sociale sikringsordninger i de forskellige medlemsstater og dermed forskellige rettigheder for arbejdstagere, alt efter hvor de er beskæftiget. Traktatens artikel 51 er således ikke til hinder for, at de sociale sikringsordninger i de forskellige medlemsstater indeholder forskellige materielle og formelle regler, således at arbejdstagere har forskellige rettigheder, alt efter hvor de er beskæftiget.

14 Det er korrekt, at Domstolen i samme dom har fastslået, at der ikke gennem de fællesskabsretlige regler om social sikring må skabes yderligere forskelle ud over dem, der allerede består på grund af den manglende harmonisering af de nationale lovgivninger, og at ligebehandlingsprincippet ikke alene indebærer et forbud mod åbenlyse former for forskelsbehandling, begrundet i nationalitet, men også mod alle skjulte former for forskelsbehandling, hvorved det samme faktisk bliver resultatet, selv om forskelsbehandlingen udøves på grundlag af andre kriterier.

15 Som Domstolen har fastslået i dom af 28. juni 1978 (Kenny, 1/78, Sml. s. 1489), omfatter Traktatens artikler 7 og 48 dog ikke den eventuelle forskelsbehandling, der skyldes manglende overensstemmelse mellem de forskellige medlemsstaters lovgivninger, når disse finder anvendelse på alle, der henhører under deres anvendelsesområde, efter objektive kriterier og uden hensyn til nationalitet.

16 Det bemærkes imidlertid, at den omtvistede bestemmelse i artikel 77 i forordning nr. 1408/71 er en generel regel, der uden undtagelse finder anvendelse på alle medlemsstaternes statsborgere, og at den hviler på objektive kriterier vedrørende

arten af de omhandlede ydelser og betingelserne for tildeling heraf. Hvis der ifølge lovgivningen i den medlemsstat, der har kompetence til at udbetale pension eller rente, tildeles periodiske kontantydelser til den ydelsesberettigedes familie alene på grundlag af familiemedlemmernes antal og, eventuelt, disses alder, er tildelingen af disse ydelser berettiget, uanset hvor den ydelsesberettigede og dennes familie har bopæl. Ydelser af en anden art eller undergivet andre betingelser, hvilket for eksempel gælder ydelser, der skal dække visse udgifter på grund af skolesøgende børn, er derimod oftest snævert knyttet til det sociale miljø og derfor til de pågældendes bopæl.

17 Herefter kan det ikke antages, at den omtvistede bestemmelse forøger den forskelsbehandling, som allerede består, fordi der ikke er gennemført en harmonisering af de nationale lovgivninger, eller at bestemmelsen indeholder kriterier, som i virkeligheden fører til en forskelsbehandling på grundlag af nationalitet.

18 Det følger heraf, at artikel 77, stk. 1 og 2, i forordning nr. 1408/71, således som bestemmelserne er affattet i bilag I til Rådets forordning nr. 2001/83 af 2. juni 1983, ikke er i strid med EØF-Traktatens artikler 48 og 51.

Sagens omkostninger

19 De udgifter, der er afholdt af den franske, den italienske og den tyske regering samt af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, som verserer for den nationale domstol, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN

vedrørende det spørgsmål, som er forelagt af tribunal des affaires de sécurité sociale des Alpes-Maritimes, ved dom af 21. oktober 1986, for ret:

Ordlyden af artikel 77 i forordning nr. 1408/71, som affattet ved bilag I til Rådets forordning nr. 2001/83 af 2. juni 1983, skal fortolkes således, at modtagere af familieydelser, som er statsborgere i en medlemsstat og bosiddende på en anden medlemsstats område, alene har ret til udbetaling af børnetilskud fra deres hjemlands sociale organer, men derimod ikke til udbetaling af andre familieydelser, herunder navnlig de i den franske lovgivning hjemlede ydelser til skolesøgende børn (»rentrée scolaire«) og til husstande med kun én lønindkomst (»salaire unique«).

Mackenzie Stuart Due Moitinho de Almeida Rodríguez Iglesias

Koopmans Everling Galmot Kakouris O'Higgins

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 27. september 1988.

J.-G. Giraud,
Justitssekretær

A. J. Mackenzie Stuart
Præsident